

Ari Koponen ps

Kirjallinen kysymys mahdollisuudesta tilitietojen automatisointiin

Eduskunnan puhemiehelle

Kansaneläkelaitoksessa vastaanotettiin vuoden 2018 aikana lähes 1,7 miljoonaa perustoimeentulotuen ja yli 168 000 eläkkeensaajan asumistuen hakemusta, joista 1,2 miljoonaa jätettiin verkossa ja 560 000 paperitse. Näiden hakemusten yhteydessä Kelaan toimitettiin yli 8 miljoonaa liitettä. Näistä lähes 5,4 miljoonaa jätettiin verkossa ja yli 2,7 miljoonaa paperitse.

Tiliote on yleisin asiakkaalta pyydettävä lisätieto. Tilitietojen toimittaminen on asiakkaan vastuulla. Kela joutuu usein pyytämään tilitietoja erikseen, mikä hidastaa hakemuksen käsittelyä merkittävästi. Asiakasta työllistävän vaikutuksensa lisäksi liitteet kuormittavat järjestelmäkapasiteettia. EU:n komissio on toivonut, että viranomaiset saisivat käyttöönsä ohjelmistoja, joilla tilien tutkiminen kävisi helposti. Viime hallituskaudella esitettiin (HE 167/2018 vp) että pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmällä nopeutettaisiin ja tehostettaisiin viranomaisten työtä. Hallituksen ehdotuksen mukaisesti Kela olisi saanut tilitiedot sähköisesti käyttöönsä.

Perustuslakivaliokunta on aiemmin lausunnoissaan katsonut, että pankkisalaisuus ei ole yksityiselämän ydinalueeseen kuuluva seikka (PeVL 14/2002 vp, s. 4/II, PeVL 7/2000 vp, s. 4/I). Viime hallituskaudella valiokunta sittemmin arvioi uudelleen yksityiselämän suojan ydinalueen merkitystä ja lausunnossaan (PeVL 48/2018 vp) totesi, että pankkitilitiedot ovat yksityiselämän suojan ydinalueelle ulottuvia arkaluonteisia henkilötietoja, joihin pääsyä pitää perustella erityisen tarkasti. Talousvaliokunta teki lakiesitykseen perustuslakivaliokunnan vaatimat muutokset, jonka jälkeen laki hyväksyttiin eduskunnassa.

Asiakkaiden kannalta vaivattominta olisi, että Kela voisi etuuspäätöstä tehdessään käyttää asiakkaan tilitietoja hänen suostumuksellaan. Asiakkaan tulisi voida asioida myöntäen lupa omien tiliotietojen tarkasteluun, tällöin ei tarvitsisi kuvata tai skannata useita sivuja tilitietoja hakemuksensa liitteeksi, eikä Kelan tarvitsisi kysyä enää näitä erikseen. Sähköinen suojattu yhteys olisi myös tietoturvan kannalta turvallisempi vaihtoehto ja tukien väärinkäytökset sekä huijaustapaukset saataisiin vähenemään. Liitteiden vähentynyt määrä automatisoinnin ansioista tuottaisi suoria kustannussäästöjä arviolta vähintään miljoonan euron verran, säästäisi Kelan tietoteknistä kapasiteettia sekä tehostaisi, nopeuttaisi ja yksinkertaistaisi tukihakemusten käsittelyä ja päätösten tekoa. Tulorekisteriin yhdistettynä hakijan tilitietojen saaminen voisi mahdollistaa jopa tukipäätösten automatisoinnin ennen pitkään.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Kirjallinen kysymys KK 183/2020 vp

Aikooko hallitus tarkastella uudelleen tilitietojen tiedonsaannin yksinkertaistamista Kansaneläkelaitoksen osalta?

Helsingissä 23.3.2020

Ari Koponen ps